

Kakuk Györgyi

Az áru fuvarozás jogi szabályozása

A követelménymodul megnevezése:

Közlekedésüzemvitel általános előírásainak alkalmazása

A követelménymodul száma: 0663-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-006-50

AZ ÁRUFUVAROZÁS FOGALMA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Árufuvarozásnak nevezzük a tárgyak tömegszerű helyváltoztatását megfelelő technikai eszközök, berendezések igénybevételével. A "tárgy" mint gyűjtőfogalom magába foglalja a nyersanyagokat (pl.: szén, ércek, fa, stb.), a félkész termékeket (pl. öntvények, csövek, huzalok stb.), a készterméket (pl. alkatrészek, bútorok, háztartási gépek stb.) és a hulladékokat (pl. elhasznált csomagolóanyagok, forgács, bontott gépkocsik stb.).

Az árufuvarozás minden gazdaságban igen nagy szerepet játszik, mivel a termék csak akkor tölti be rendeltetését, ha a fogyasztóhoz kerül. Az árutovábbítás biztosítja:

- a gyárak, üzemek nyersanyaggal való ellátását,
- az ipari és mezőgazdasági termékek eljuttatását a termelés helyéről a fogyasztóhoz,
- az árucserre lehetőségét különböző földrajzi területek között

A különféle közlekedési ágazatokban igen sok jogszabály rendelkezik az árufuvarozás lebonyolításáról. Ezek a jogszabályok figyelembe veszik az egyes fuvarozási módok sajátosságait és ezeknek megfelelően tartalmazznak előírásokat. Az árufuvarozási feladatok szorosan kapcsolódnak az egyéb gazdasági feladatokhoz, így a vonatkozó törvényi rendelkezések is a gazdasági törvényekhez. Az alábbiakban áttekintjük azokat az alapvető jogszabályokat, amelyek az egyes közlekedési ágazatokban meghatározzák a piaci szereplők magatartását és keretet adnak a tevékenységükhöz.

Természetesen munkafüzetünk csak az árufuvarozással kapcsolatos fontosabb jogszabályokra, azok lényegi tartalmára tér ki. Az árufuvarozói munkához a jogszabályok mélyebb ismerete is szükséges. A jogszabályok pontos szövege elérhető az Interneten illetve különféle elektronikus adathordozókon lévő jogtárakban.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

KÖZÚTI ÁRUFUVAROZÁS

Az áru fuvarozási folyamatban jelentős feladat hárul a tehergépkocsival történő árutovábbításra. A közúti fuvarozásnak számos előnye van a többi közlekedési ággal (vasút, hajózás stb.) szemben.

Ilyenek például

- az árutovábbítási útvonal nem kötött és ez lehetővé teszi a "háztól-házig" fuvarozást, amely a megrendelők hatékonyabb kiszolgálását biztosítja
- a közúti fuvarozás előnyös tulajdonsága, hogy gyors, illetve a szállítóeszközök a szükséges mennyiségben a kívánt helyre rövid idő alatti összevonhatók, ha nagyobb árumennyiséget kell el fuvarozni
- a közúti fuvarozás lehetővé teszi a szállítandó áru súlyának és minőségének legjobban megfelelő raksúlyú és típusú tehergépkocsi megválasztását, így a raktér kihasználása kedvezőbb
- a közúti fuvarozás könnyen és gyorsan fejleszthető, a többi közlekedési ághoz viszonyítva kevesebb beruházást igényel (természetesen az úthálózatot adottnak vesszük, hiszen azt az egyéb forgalom is igénybe veszi)
- a gépkocsi vezetése csaknem mindenki által rövid idő alatt elsajátítható, nincs szükség különleges képzésre

A közúti fuvarozás fejlődését azonban számos tényező nagymértékben akadályozza. Ilyenek például:

- a gyorsforgalmi úthálózat területi eloszlása nem egyenletes és ez forgalmi torlódásokhoz vezet
- a közutak ma még nem mindenben felelnek meg a korszerű közlekedés feltételeinek,
- az elhanyagolt, rossz utakon közlekedő gépkocsik üzemeltetési költségei becslés szerint 15–30 %-kal nagyobbak.

Meg kell említeni a közúti áru fuvarozás környezetet terhelő hatásait is, amelyek csökkentésének műszaki–technikai, forgalomszervezési és jogi feltételei vannak.

ÚJ MUNKATÁRS ÉRKEZÉSE A FUVARSZERVEZŐ IRODÁBA

Ön egy nemzetközi közúti áru fuvarozással foglalkozó vállalkozásnál fuvarszervezőként dolgozik. Az Ön feladata a fuvarozási szerződésekkel kapcsolatos ügyintézés. Megbeszéléseket és tárgyalásokat kell folytatnia a megbízókkal, tájékoztatnia kell őket a fuvarozási feltételeket illetően illetve a felmerülő problémákat orvosolnia kell. Munkája ellátáshoz elsősorban a nemzetközi fuvarozásra vonatkozó jogszabályi előírásokat kell ismernie. Munkahelyi vezetőjétől azt a feladatokat kapja, hogy segítse most felvett munkatársát a közúti áru fuvarozásra vonatkozó jogszabályok elsajátításában.

1. ábra Áruszállító kamionok¹

A KÖZÚTI ÁRUFUVAROZÁS ALAPVETŐ JOGSZABÁLYAI

A fuvarozás általános meghatározása

A Polgári Törvénykönyv² XLI. fejezetében rendelkezik a fuvarozásról. E szerint a fuvarozás szerződéskötéssel jön létre; meghatározott szabályok szerint személyek, dolgok díj ellenében történő helyváltoztatását jelenti. A fuvarozás egyik sajátos esete az áru fuvarozás, amely fuvarozási szerződés alapján fuvardíj ellenében végzett küldeménytovábbítás. A fuvarozási szerződés alanyai: a fuvarozó és a fuvaroztató (feladó vagy címzett, költségviselő).

¹ Forrás: www.totalcar.hu (letöltve 2010-10-10)

² 1959.évi IV. törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről

A fuvarozó az a természetes vagy jogi személy, aki elvállalja a fuvarozást a jogszabályban foglaltak szerint, azaz átveszi a küldeményt, megszervezi annak továbbítását, megóvja a küldemény épségét, és hiánytalanul kiszolgáltatja a rendeltetési helyen.

A fuvaroztató, aki felkínálja az árut vagy a küldeményt fuvarozásra (feladó), ill. a megérkezéskor átveszi az árut (címzett), és a fuvardíjat kifizeti (költségviselő).

A fuvarozás tárgya: az áru vagy a küldemény. A küldemény egy fuvarokmánnyal feladott áru vagy árudarabok összessége.

Belföldi közúti áru fuvarozás

A közúti árutovábbítási szerződésekről szóló 2/1981(I.31) MT rendelet foglalja össze a belföldi fuvarozási szerződési feltételeket. Ezek mellett a keret-megállapodásokra és a darabáru-fuvarozásokra vonatkozó szabályokat is tartalmazza, és rendezi a fuvarozásokhoz kapcsolódó szállítmányozási szolgáltatásokat. A Ptk. rendelkezéseit és szellemét alkalmazza a fuvarozási és a fuvarozásokhoz kapcsolódó szállítmányozási szolgáltatások tekintetében.. A felek a fuvardíjban is szabadon állapodnak meg, nem korlátozza a fuvaroztató és fuvarozó megállapodási szabadságát. A rendelet a fuvarozói felelősséget a Ptk. szellemének megfelelően és lényegében a többi közlekedési ágánál is alkalmazott módon szabályozza, és némi eltéréssel megfelel a nemzetközi közúti fuvarjogban (CMR) előírtaknak is. Lényege, hogy a fuvarozó köteles a küldeményt a címzettnek olyan mennyiségben és állapotban kiszolgáltatni, mint amilyen mennyiségben és állapotban fuvarozásra átvette, kivéve, ha bizonyítani tudja, hogy a kár üzemkörén kívül eső, általa elháríthatatlan okra (vis maior) vagy károsultnak (a fuvaroztatónak) felróható hibára vezethető vissza. A vonatkozó fuvarjogi szabályok tanulmányozása elengedhetetlen fuvarozói felelősség részletes megismeréséhez és alkalmazásához.

Nemzetközi közúti áru fuvarozás

A közúti áru fuvarozás szabályainak egységesítését a II. világháború után a közúti fuvarozás rohamos fejlődése és egyre szélesebb körben való elterjedése tette szükségessé. Mind a fuvaroztatók, mind a fuvarozók hamar felismerték, hogy az áru fuvarozás biztonsága, a jogok, a kötelezettségek, a fuvarozással kapcsolatos felelősségvállalás, több esetben a kártérítés egységes szabályozást igényel. Ennek eredményeként jött létre az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága keretében a „Nemzetközi közúti áru fuvarozási szerződésről szóló Egyezmény” (CMR), amelyet 1956. május 19-én írtak alá Genfben.

A Magyar Népköztársaság 1970. július 28-i hatállyal csatlakozott az Egyezményhez. A CMR a nemzetközi közúti fuvarozásokra vonatkozó azon kötelező előírásokat tartalmazza, amelyeket abban az esetben kell alkalmazni, ha az áru felvételének és kiszolgáltatásának helye két különböző állam területén van, és ezek közül legalább az egyik a CMR tagja. Amennyiben az árut a fuvarozást végző járműről nem rakják át, úgy a CMR fuvarjog alá esik az az eset is, ha az áruval rakott járműveket az útvonal egy részén vasúti, vízi vagy légi úton továbbítják (kombinált fuvarozás).

A CMR hatálya alá csakis a térítés ellenében végzett fuvarozások tartoznak, tehát olyan fuvarozások, amelyeket fuvardíj fizetése ellenében végeznek.

A fuvarozási szerződés megkötéséről fuvarlevelet állítanak ki. A fuvarlevél mintáját a CMR nem tartalmazza, csak a tartalmát (adatokat) írja elő. A gyakorlatban a legtöbb közúti fuvarozás lebonyolításánál a Nemzetközi Közúti Fuvarozási Egyesület (IRU) által kidolgozott nyomtatványmintát alkalmazzák.

CMR Egyezmény 8 fejezetből és 46 cikkből áll, melynek fejezetei a következők:

- I. fejezet: Alkalmazási terület
- II. fejezet: A fuvarozó felelőssége más személyekért
- III. fejezet: A fuvarozási szerződés megkötése és végrehajtása
- IV. fejezet: A fuvarozó felelőssége
- V. fejezet: Felszólamlás és kereset
- VI. fejezet: Egymást követő fuvarozók által végzett fuvarozásra vonatkozó rendelkezések
- VII. fejezet: Az Egyezménnyel ellentétes kikötések semmissége
- VIII. fejezet: Záró rendelkezések

Az áru átvétele fuvarozásra

A felek között létrejött fuvarozási szerződés alapján az áru fuvarozásra való átvétele, illetve kiszolgáltatása az árudarabok számának, jelének és sorszámának a fuvarlevél adataival való egyeztetése mellett a csomagolás külső állapotának egyidejű ellenőrzésével történik. A feladó kérheti, hogy a fuvarozó az áru tömegét vagy egyéb módon kifejezett mennyiségét (térfogat, hossz méret stb.) megállapítsa, de kérheti az árudarabok tartalmának ellenőrzését is. Ezt a szolgáltatást azonban a fuvarozó részére külön meg kell fizetni. A fuvarozó köteles a fuvarozásra átvett áruk darabszámát, jelét, sorszámát, az árut, illetve az áru csomagolásának külső állapotát ellenőrizni és esetleg észrevételét a fuvarlevélbe bejegyezni. Ha a fuvarlevél nem tartalmaz indokolt fenntartásokat a fuvarozó részéről, úgy – az ellenkező bizonyításáig – azt kell vélelmezni, hogy az áru és annak csomagolása az áruátvételnél jó állapotban volt és az árudarabok száma, jele és sorszáma a fuvarlevél adataival megegyezett.

Az áruátvétel tekintetében az Egyezmény kimondja, hogy:

„Ha a fuvarozónak nincs módja arra, hogy az árudarabok számát, jelét és sorszámát, valamint az áru és a csomagolás külső állapotát ellenőrizze, úgy köteles fenntartását – indokaival együtt – a fuvarlevélbe bejegyezni. Az IRU a gépkocsivezetők nyelvi nehézségeinek áthidalását megkönnyítendő többnyelvű egységes ellenőrző listát dolgozott ki (check-list), amely az áru átvételénél előforduló fenntartásokra számkódokat jelöl meg. Ezek a fenntartások a feladót csak abban az esetben kötelezik, ha azokat a fuvarlevélben kifejezetten elismerte.”³

Ennek értelmében fuvarozó (illetve megbízottja vagy a gépkocsivezető) nem hivatkozhat arra, hogy nem lehetett jelen az áru berakásánál és nem volt módjában a küldeményt ellenőrizni.

A feladó köteles a fuvarlevélhez csatolni azokat az iratokat, amelyek az áru kiszolgáltatása előtt végrehajtandó vám és/vagy más hatósági kezeléshez szükségesek.

A fuvarozás lebonyolítása – fuvarozási útvonal

A fuvarozó általában maga választja meg a fuvarozási útvonalat a feladat ismeretében. A feladónak azonban joga van arra, hogy az útvonalválasztást befolyásolja, ill. meghatározza. A határátkelőhelyekre vonatkozó feladói utasításokat (vagyis hogy melyik határátkelőhelyet vegye igénybe) a fuvarozó köteles betartani, de az adott országon belüli útvonalat már saját maga választja ki a közlekedési előírások illetve a forgalmi helyzet ismeretében. Amennyiben útvonal-engedélyes árut szállít, illetve ha bizonyos veszélyes áruk szállításakor hatósági útvonalat jelöltek ki a szállítmány részére, akkor azt köteles betartani.

A fuvarozási szerződés megkötésekor a fuvardíjat az adott gépkocsival követhető legrövidebb útvonal alapján állapítják meg. Ha a fuvarozó saját akaratából hosszabb utat választ, nem igényelheti a megbízótól a fuvardíj módosítását, többletköltségének megtérítését. A fuvarozó részére a megbízó köteles a többletköltséget kifizetni, ha forgalmi akadály, sztrájk, ill. más rendkívüli esemény vagy a feladó utólagos rendelkezése miatt az eredeti útvonaltól el kell térnie.

A fuvarozás lebonyolítása – hatósági kezelés

A feladó utasítást adhat a fuvarozónak, hogy a fuvarozott küldemény fuvarozás közben szükséges hatósági kezelését (például határátlépés), hol végeztesse el. A CMR fuvarlevél 13. rovatába bejegyzett utasításokat a fuvarozó a fuvarlevél aláírásával veszi tudomásul, és köteles betartani. Hatósági kezelés esetén az okmánykezelés tényét az okmányon rögzítik. A fuvarozó a részére átadott okmányok kezeltetéséért felelős. Az okmánykezelés elmulasztása miatt a megbízót ért kárt – legfeljebb az áru értékének erejéig – köteles megtéríteni.

³ 2005. évi LIV. törvény az 1971.évi 3. számú törvényerejű rendelettel kihirdetett, a Nemzetközi Közúti Fuvarozásról szóló, Genfben 1956. évi május 19-én kelt Nemzetközi Egyezmény (CMR) módosításáról

A fuvarozás lebonyolítása – árukíséret

A feladó köteles árukísérőt biztosítani a következő küldemények szállítása esetén:

- művészeti tárgyak és régiségek,
- nemes szőrme,
- pénz és értékpapír,
- ketrec nélkül szállított élő állat.

Egyéb küldemény esetén az árukíséret nem kötelező, de a feladó a fuvarozóval való megállapodás alapján kíséretet adhat az áruhoz.

A fuvarozás lebonyolítása – fuvarozási akadály

Fuvarozási akadálynak nevezzük a fuvarozási szerződésben foglaltak végrehajtását akadályozó, késleltető vagy lehetetlenné tevő körülményeket, ill. eseményeket.

A gyakorlatban leggyakrabban előforduló fuvarozási akadályok:

- forgalmi akadály, hatósági útelzárások, sztrájkok, kombinált fuvarozáskor a vasút/hajó közlekedési akadályoztatása, az időjárás jelentős és kedvezőtlen változása
- a szállító jármű közlekedési balesete, az áru megsérült vagy oly módon megrongálódott, hogy nem szállítható tovább;
- hatósági intézkedés, valamilyen – nem a fuvarozó hibájából történő – oknál fogva a határátmenetekenél a vámkezelés, a járműbeléptetés megtagadása vagy hosszabb időn keresztül való feltartóztatása.

Amennyiben a fuvarozási akadály ideje előre láthatóan meghaladja a 24 órás időtartamot, a fuvarozó azonnal köteles jelenteni a megbízónak az akadályoztatás tényét és okát, valamint minden olyan információt, amely a fuvarozási akadállyal összefügg.

A fuvaroztató (megbízó) köteles meghatározott időn belül állást foglalni, hogy mi történjen az áruval: visszafuvarozzák, más útvonalon szállítsák tovább vagy raktározzák.

Amennyiben a fuvarozó értesítette a megbízót, feltétlenül be kell várnia a részére érkező utasítást, amit legkésőbb 48 órán, ill. gyorsan romló áruk esetén 24 órán belül meg kell kapnia. Ha a határidőn belül a fuvarozó nem kap utasítást és a körülmények lehetővé teszik, a fuvarozó köteles minden olyan intézkedést megtenni, amely megítélése szerint a legjobban szolgálja a megbízó érdekeit.

Fuvarozási határidő

A CMR nem határozza meg, hogy mennyi idő alatt kell az árut a feladótól az átvevőig eljuttatni, vagyis nem ír elő konkrét fuvarozási határidőt. Azt azonban meghatározza, hogy a fuvarozási idő nem haladhatja meg a fuvarozótól elvárható gondossággal tervezett időtartamot, amelynek tervezésekor nagyon sok körülményt figyelembe kell venni. Ilyenek például: az AETR⁴ előírásai, a határátmenetek száma, a közlekedési szabályok, az adott útvonalra érvényes korlátozások miatti kerülő útirány igénybevétele stb. A fuvarozási határidővel kapcsolatban külön megállapodást köthet a megbízó és a fuvarozó. A feladó a kiszolgáltatás napjának meghatározásával vagy napi km-teljesítmény előírásával határozhatja meg a fuvarozási határidőt, amit elfogadás esetén a fuvarozónak be kell tartania.

A fuvarozási határidővel kapcsolatos, a fuvarozó részére komoly kockázatot rejtő különleges megállapodás az ún. „érdekbevallás”. Ha a megbízónak valamilyen érdeke fűződik egy meghatározott határidőn belüli kiszolgáltatáshoz, érdekbevallást tesz, és ezt a CMR fuvarlevél 20. rovatába bejegyezheti. A fuvarozó a fuvarlevél aláírásával még nem fogadja el automatikusan az érdekbevallást, arról külön szerződést kell kötni. A szerződésben a megbízó meghatározhatja azt az összeget, amelyet a fuvarozási határidő be nem tartása esetén a fuvarozótól kártérítésként követelhet. Ha a megbízó valamilyen oknál fogva az árut feltartóztatja, a fuvarozási határidőt a feltartóztatás idejével meg kell hosszabbítani.

A fuvarozás befejezése – kiszolgáltatás

Ha az árunak a rendeltetési helyre érkezése után – bármily okból – kiszolgáltatási akadály merül fel, a fuvarozó köteles a fuvaroztatótól utasítást kérni. Az utasítás végrehajtásából származó többletköltségeket azonban a fuvaroztató köteles megtéríteni.

Az áru fuvarozási határidőn túli vagy ilyen megegyezés hiányában a gondos fuvarozótól elvárható fuvarozási időtartam utáni kiszolgáltatását késedelemnek nevezzük. Kiszolgáltatási késedelem esetén a fuvarozó kártérítési kötelezettséggel tartozik, azonban a rendelkezésre jogosultnak (feladó, megbízó vagy a címzett) kell bizonyítania, hogy kára valóban a késedelmes kiszolgáltatásból ered. A fuvarozó csak a tényleges kárért felel, és a kártérítési összeg nem haladhatja meg a fuvardíj összegét.

Utólagos rendelkezés

A feladó kérheti, hogy a fuvarozó az árut ne fuvarozza tovább, változtassa meg a kiszolgáltatási helyet, vagy az árut más címzettnek szolgáltatassa ki. Feladónak ez a joga akkor szűnik meg, ha a fuvarlevél második példánya a címzett birtokába kerül, vagyis az árut kiszolgáltatták. A feladó rendelkezési joga megszűnik akkor is, ha a fuvarlevél kiállításakor a címzettet nevezik meg a rendelkezési jog gyakorlójaként.

Az utólagos rendelkezési jog gyakorlásának feltételei:

⁴ 2001. évi IX. törvény a nemzetközi közúti fuvarozást végző járművek személyzetének munkájáról szóló Európai Megállapodás (AETR) kihirdetéséről

- a fuvarlevél első példányának felmutatása,
- a rendelkezés végrehajthatóságának megléte (időben),
- a rendelkezés a küldemény megosztását nem eredményezi,
- a rendelkezés a fuvarozó rendes üzemét nem akadályozza.

Amennyiben a rendelkezési joggal bíró személy utólagos rendelkezése nem hajtható végre, akkor a fuvarozónak erről tájékoztatási kötelezettsége van.

A fuvarozó felelőssége

A fuvarozó felel az áru teljes vagy részleges elveszéséért az átvétel és a kiszolgáltatás időpontja között, továbbá felelős a késedelmes kiszolgáltatásért. A CMR felsorolja a mentesség eseteit, (ilyenek például ha a kár az áru sajátossága miatt vagy a fuvaroztatónak felelő okból következett be).⁵

Összefoglalás

A munkafeladatokkal való megismerkedés mindig nagy kihívás az újonnan munkába állók részére. Különösen igaz ez abban az esetben, ha a munka ellátásához rengeteg jogszabály ismerete szükséges. A fentiekben csak a közúti áru fuvarozást alapvetően meghatározó jogszabályokra illetve azok lényeges előírásaira térünk ki. A munkavégzés során meg kell ismerkedni a kapcsolódó joganyagokkal is illetve ezek változásait folyamatosan figyelemmel kell kísérni.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Látogasson el az Interneten a [www. magyarorszag.hu](http://www.magyarorszag.hu) oldalra és a "Jogszabálykereső"-ben keresse meg a CMR-re vonatkozó jogszabályt. Tekintse át a IV. fejezetnek a fuvarozói felelősségre vonatkozó 17. cikkét. Társaival közösen beszéljék meg, hogy mely esetekben mentesül a fuvarozó a felelősség alól, keressenek közösen példákat ilyen esetekre

2. Beszéljék meg társaival (esetleg játszásként) az alábbi esetet: A megbízóval a fuvarozó megállapodott, hogy az árut szerdán 12 óráig eljuttatja a címzettnek. A megbeszélte határidőt a fuvarozó lekészte, csak az esti órákban ért oda. Vajon követelhetett-e valamilyen kártérítést a késésért a feladó? Ha követelhetett, akkor mi volt a követelés alapja, ha pedig nem, akkor miért nem? A döntéshez használják fel a már számítógépre letöltött CMR egyezményt.

⁵ 2005. évi LIV. törvény az 1971.évi 3. számú törvényerejű rendelettel kihirdetett, a Nemzetközi Közúti Fuvarozásról szóló, Genfben 1956. évi május 19-én kelt Nemzetközi Egyezmény (CMR) módosításáról IV. fejezete

3. Beszéljék meg társaival (esetleg játsszák el) az alábbi esetet: A megbízó fuvarozás közben telefonon utasítást adott a fuvarozónak, hogy az árut ne szállítsa tovább, hanem hozza vissza. A fuvarozó ezt megtette, és kérte a teljes fuvardíj kifizetését. Véleménye szerint jogosan kérte a teljes fuvardíj megfizetését (pedig csak az útvonal felét tette meg)? Ha jogosan kérte a teljes fuvardíjat, akkor mi volt a követelés alapja, ha pedig nem, akkor miért nem? A döntéshez használják fel a már számítógépre letöltött CMR egyezményt.

2. ábra Közúti forgalom⁶

⁶ Forrás: www.kisalfold.hu (letöltve: 2010-10-24)

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat Kérheti-e feladó a küldemény fuvarozásra való átvételekor, hogy a fuvarozó állapítsa meg az áru mennyiségét? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. Igen, kérheti és ezért díjat kell fizetnie
2. Nem, erre a fuvarozó nem kötelezhető
3. Nem kell kérnie, mert ez a szolgáltatás a fuvarozó kötelezettsége

2. feladat Mit jelent a fenntartás? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. A fuvarozó szóbeli közlése, hogy az áru nem fuvarozható
2. A fuvarozó írásbeli közlése, hogy az áru nem fuvarozható
3. A fuvarozónak a fuvarlevélbe írt közlése az áruban tapasztalt hiányosságról, sérülésről

3. feladat Megválaszthatja-e a fuvarozás útvonalát az áru feladója? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. Igen, az ő kötelezettsége az áru fuvarozási útvonalát meghatározni
2. Nem, az útvonalat a fuvarozó választhatja meg.
3. Az útvonalat általában a fuvarozó választhatja meg, de a feladó kérheti, hogy az árut mely útvonalon fuvarozza

4. feladat Köteles-e a feladó árukísérőt biztosítani abban az esetben, ha művészeti tárgyak fuvarozását kell végezni? ? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. Igen, a nagyértékű árukhoz a fuvarozó köteles kíséretet biztosítani
2. Nem, a kíséret biztosítása a fuvarozó feladata
3. Nem, mert kíséretet csak a pénz-szállítmányokhoz kell biztosítania

5. feladat Köteles-e a fuvarozó a feladót értesíteni, ha fuvarozási akadály lép fel? ? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. Csak akkor köteles értesíteni, ha a 24 órát meghaladja a várható időtartam
2. Azonnal köteles értesíteni és utasítást kérni a további teendőiről
3. Csak a címzettet kell értesítenie, hogy késni fog az áruval

MEGOLDÁSOK**1. feladat**

1. Igen, kérheti és ezért díjat kell fizetnie
2. Nem, erre a fuvarozó nem kötelezhető
3. Nem kell kérnie, mert ez a szolgáltatás a fuvarozó kötelezettsége

2. feladat

1. A fuvarozó szóbeli közlése, hogy az áru nem fuvarozható
2. A fuvarozó írásbeli közlése, hogy az áru nem fuvarozható
3. A fuvarozónak a fuvarlevélbe írt közlése az áruban tapasztalt hiányosságról, sérülésről

3. feladat

1. Igen, az ő kötelezettsége az áru fuvarozási útvonalát meghatározni
2. Nem, az útvonalat a fuvarozó választhatja meg.
3. Az útvonalat általában a fuvarozó választhatja meg, de a feladó kérheti, hogy az árut mely útvonalon fuvarozza

4. feladat

1. Igen, a nagyértékű árukhoz a fuvarozó köteles kíséretet biztosítani
2. Nem, a kíséret biztosítása a fuvarozó feladata
3. Nem, mert kíséretet csak a pénz-szállítmányokhoz kell biztosítani

5. feladat

1. Csak akkor köteles értesíteni, ha a 24 órát meghaladja a várható időtartam
2. Azonnal köteles értesíteni és utasítást kérni a további teendőiről
3. Csak a címzettet kell értesítenie, hogy késni fog az áruval

VASÚTI ÁRUFUVAROZÁS

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A vasúti áruszállítás elsősorban nagy árumennyiségek (tömegárúk) viszonylag nagy távolságra való továbbítására alkalmazható előnyösen. Ebben az esetben az egy áruegységre eső költségek alacsonyabbak, mint a közúti árufuvarozás tekintetében.

Főbb előnyei:

- a közúti szállításhoz képest kisebb a szállítás fajlagos energiaigénye,
- szinte minden árufajta szállítását lehetővé teszi a vasúti kocsitípusok széles választéka,
- a közúti szállításhoz képest kisebb a környezetkárosító hatása,
- viszonylag független a külső környezeti (pl. időjárási hatásoktól).

A kötött pályából származó főbb hátrányai:

- nagy a létesítmény-igénye (vasúti pályaudvarok, vasúti rakodóhelyek, speciális rakodóeszközök, pályahálózat, biztosítóberendezések stb.), amely a tekintélyes beruházást igényel
- viszonylag hosszú az áruk eljutási ideje,
- ha a feladó és/vagy a címzett nem rendelkezik iparvágánnyal, amely a közforgalmú vasúthálózathoz kapcsolja, akkor közúti el- és felfuvarozásra, az áru átrakására, esetleg közbenső tárolására van szükség,
- viszonylag nagy dinamikus igénybevételek érhetik az árukat, különösen a vasúti kocsik tolatása közben,
- kevésbé rugalmasan képes alkalmazkodni a fuvaroztatói igények változásaihoz

3. ábra Vasúti teherkocsi⁷

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

ÚJ MUNKATÁRS ÉRKEZÉSE AZ ÁRUFUVAROZÁSSAL FOGLALKOZÓ VASÚTTÁRSASÁG IRODÁJÁBA

Ön egy belföldi áru fuvarozással foglalkozó vasúttársaság alkalmazottja. Munkafeladata a fuvarozási szerződésekkel kapcsolatos ügyintézés. Megbeszéléseket és tárgyalásokat kell folytatnia a megbízókkal, tájékoztatnia kell őket a vasúti fuvarozási feltételeket illetően illetve a felmerülő problémákat orvosolnia kell. Munkája ellátáshoz elsősorban a belföldi vasúti áru fuvarozásra vonatkozó jogszabályi előírásokat kell ismernie. Egy olyan munkatárs érkezik az irodába, aki eddig közúti áru fuvarozással foglalkozott. Ön a munkahelyi vezetőjétől azt a feladatokat kapja, hogy segítse a most felvett dolgozót a vasúti áru fuvarozásra vonatkozó jogszabályok elsajátításában.

A VASÚTI ÁRUFUVAROZÁSRA VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK

Általánosságban a már korábban említett Ptk. XLI. fejezete határozza meg a fuvarozást:

⁷ Forrás: www.waggonbau-niesky.com (letöltve: 2010-10-23)

"Fuvarozási szerződés alapján a fuvarozó díjazás ellenében köteles a küldeményt rendeltetési helyére továbbítani és a címzettnek kiszolgáltatni." „ A szerződés a fuvarozás elvállalásával jön létre. Jogszabály kimondhatja, hogy a küldemény átvétele jelenti a fuvarozás elvállalását.”⁸

Ez a meghatározás érvényes a vasúti árufuvarozásra is. Azonban a vasúti árufuvarozásnak – úgy mint minden közlekedési ágban – is vannak sajátosságai, amelyeket miatt külön jogszabályokat alkottak.

Belföldi vasúti árufuvarozás

Meghatározó jogszabálya a "32/2009. (II. 19.) Korm. rendelet a vasúti árufuvarozási szerződésekre vonatkozó részletes szabályokról". Az alábbiakban áttekintjük ennek a jogszabálynak a lényegesebb elemeit.

Az I. fejezet tartalmazza az általános rendelkezéseket. Többek között meghatározza azt, hogy mely szerződéses kérdéseket kell a vasúttársaságnak a saját üzletszabályzatában lefektetni. Ebből következik, hogy a fuvaroztatóknak a vasúti árufuvarozás megrendeléséhez ismerniük kell az üzletszabályzatokat is.

A II. fejezet vonatkozik a fuvarozási szerződésekre.

A fuvarozási szerződés megkötése

A fuvarozás szerződés akkor jön létre, ha a vasúttársaság a megrendelést írásban visszaigazolja, vagy a küldeményt és a továbbításhoz szükséges okmányokat fuvarozás céljából átveszi. A megrendelésnek tartalmaznia kell azokat az adatokat, amelyek a fuvarozás teljesítéséhez szükségesek. A visszaigazolásnak azért is van jelentősége, mert ebben közli a vasúttársaság a vasúti kocsira vonatkozó adatokat.

A jogszabály a továbbiakban külön rendelkezik a kocsirakományú áruk (Második rész) illetve az egyéb áruk (Harmadik rész) fuvarozásával kapcsolatban.

Kocsirakományú áruk

Az áru átvétele fuvarozásra

⁸ 1959.évi IV. törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről, 488.§ (1) és (2) bekezdés

Az áru átvétele általában a vasúttársaság szolgálati helyein történik, azonban a fuvarozási szerződés más helyet is meghatározhat (pl. iparvágányos kiszolgálás esetén). A fuvarozási szerződésről fuvarlevelet kell kiállítani, amelynek tartalmát ez a jogszabály rögzíti. A vasúttársaságok a belföldi fuvarozáshoz saját fuvarlevél-nyomtatványokat alkalmaznak. A felek között létrejött fuvarozási szerződés alapján az áru fuvarozásra való átvétele, illetve kiszolgáltatása az árunak a fuvarlevél adataival való egyeztetése mellett az áru külső ellenőrzésével történik. A feladó kérheti a fuvarozótól az áru nettó tömegének vagy az árudarabok számának megállapítását. Ha ezt elvégzi, akkor a megállapított tömeget vagy a darabszámot a fuvarlevélbe bejegyzi.

Amennyiben az ellenőrzéskor a vasúti társaság sérülést, hiányosságot tapasztal, azt a fuvarlevélbe bejegyzik (fenntartás). Amennyiben olyan jellegű a sérülés vagy a hiány, hogy az lehetetlenné teszi az áru továbbítását, úgy a fuvarozó elállhat a szerződéstől. Természetesen az ebből származó kárt a fuvaroztatónak meg kell térítenie.

A fuvarozás végrehajtása – a fuvarozás útvonala

A fuvarozás útvonalában a fuvaroztató és a vasúti társaság megállapodhat, megállapodás hiányában a vasúti társaság határozza meg az útvonalat.

A fuvarozás végrehajtása – árukíséret

Meghatározott árufajtákhoz az üzletszabályzat (vagy egyéb jogszabály) árukíséretet írhat elő, az árukíséret biztosítása fuvaroztató feladta.

A fuvarozás végrehajtása – hatósági kezelés

Általában a küldeménnyel kapcsolatos hatósági kezelésről a vasúttársaság gondoskodik, ebben a tekintetben a feladó megbízottjának minősül.

A fuvarozás végrehajtása – a fuvarozási határidő, fuvarozási akadály

A fuvarozási határidő a feladást követő napon 0 órakor kezdődik. Ettől számítva általában 1 nap a kezelési idő.

Fuvarozási akadály esetén a vasúti társaság megfelelő másik útvonalon továbbítja az árut, amennyiben a fuvarlevélben erre az esetre vonatkozóan nincs bejegyzés.

A fuvarozás végrehajtása – utólagos rendelkezés

Ha a feladó az utólagos rendelkezés jogával él és az nem hajtható végre, akkor a vasúti társaság a feladót haladéktalanul értesíti. Az utólagos rendelkezés tényét a fuvarlevélbe be kell jegyezni.

A fuvarozás befejezése – a küldemény kiszolgáltatása, kiszolgáltatási akadály

A küldemény megérkezéséről az átvételre jogosultat (címezett, megbízott stb.) a vasúti társaság értesíti. Ebben meg kell jelölni a kirakás megkezdésének időpontját, a kirakási és az elviteli határidőt. Amennyiben a küldeményt valamilyen oknál fogva nem tudják kiszolgáltatni az átvételre jogosultnak, úgy a feladót kell értesíteni.

A küldeményt annak kell kiszolgáltatni, akit a fuvarlevélbe bejegyeztek. Ennek ellenőrzése után a küldemény adatainak és állapotának vizsgálata következik. Meg kell vizsgálni a zárat, a rögzítőket a rakszerkezet állapotát. Hiányosság, látható sérülés esetén az átvevő fenntartással élhet, a tapasztaltakat a fuvarlevélbe történő bejegyzését illetve a közös vizsgálatot a vasúti társaság nem tagadhatja meg.

A fuvarozás befejezése – kirakás, a kocsi visszaadása

Az átvételre jogosult kötelessége a vasúti kocsi határidőn belüli kirakása, a rakodási hulladékok elszállítása és a tiszta vasúti kocsi visszaadása. A rakodási határidőn túli kocsifoglalásért a vasúti társaság díjat számol fel.

A felelősség

A rendelet az alábbi esetekre vonatkozóan tartalmaz előírásokat

- Felelősség az útközben keletkezett veszteségért
- A fuvarozási határidő túllépése
- Az áru elveszése
- A kártérítés mértéke az árukároknál
- A feladó közrehatása
- A feladó felelőssége

Nemzetközi vasúti áru fuvarozás

A nemzetközi vasúti áru fuvarozásról alapvetően két jogszabály rendelkezik:

- a CIM/COTIF egyezmény /Nemzetközi Vasúti Áru fuvarozási Szerződésre vonatkozó Egységes Szabályok (CIM – az Egyezmény B Függeléke)/
- az SZMGSZ Megállapodás, amelyet többször módosítottak

A CIM/COTIF Egyezményt 1980 május 9-én Bern-ben írták alá az európai országok. Ez egy olyan magasabb rendű jogszabály, amelyet az egyes országok parlamentjeinek kell jóváhagynia. Magyarországon az 1986. évi 2. számú törvényerejű rendelettel hirdették ki. A változó igényeknek megfelelően az egyezmény többszöri módosításon ment keresztül. Legutóbbi módosítása a 2006. évi LXXVII. törvénnyel⁹ lépett életbe

⁹ a Bernben, 1980. május 9-én kelt, Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF) módosításáról Vilniusban elfogadott 1999. június 3-án kelt Jegyzőkönyv kihirdetéséről

Az Egyezmény kimondja: "1. § Jelen Egységes Szabályokat kell alkalmazni minden díjköteles vasúti árufuvarozási szerződésre – függetlenül a fuvarozási szerződést kötő felek székhelyétől és állampolgárságától –, ha az áru átvételének helye és az áru kiszolgáltatásának helye két külön tagállam területén van."

Az SZMG SZ megállapodás: A második világháborút követően Európában és Ázsiában létrejöttek a népi demokratikus és szocialista országok, amelyek gazdaságukban a tervgazdálkodást, a kölcsönös segítségnyújtást és gazdasági célkitűzéseik összehangolását irányozták elő. Ehhez a törekvéshez volt szükség arra, hogy az egymás közötti vasúti árufuvarozásokat olyan nemzetközi fuvarjog alapján szervezzék és valósítsák meg, amely e sajátosságoknak jobban megfelel. Szükségessé vált egy multilaterális szabályozás, amely 1951. november 1-jén lépett életbe MGSZ (Mezsdunarodnoje Gruzovoje Szoobscsenyje Nemzetközi Árufuvarozás) néven. Az átdolgozásra itt is szükség volt, és a módosított, kiegészített változat 1954. január 1-jén lépett életbe, de már SZMG SZ (Szoglasenyije o Mezsdunarodnom Gruzovom Szoobscsenii =Nemzetközi Vasúti Árufuvarozási Megállapodás) néven. Ehhez 1954–1956 között csatlakoztak a távol-keleti „szocialista” országok: Mongólia, Kína, Észak-Korea és Vietnám. Magyarország számára is megvoltak ennek az előnyei, mert a Megállapodás alapján lehetővé és szabályozottá vált a vasúti áruforgalom a távol-keleti országokkal. Az SZMG SZ aláírói a vasutak főhatóságaként működő minisztériumok képviselői és nem az állam, mint a CIM-nél. Jogerőt tekintve tehát alacsonyabb szintű annál.

A társadalmi és gazdasági változások hatására új fuvarjogi megállapodásra volt szükség amelynek alapja a CIM volt és valamennyi európai ország tagja is maradt. Az Egyezménytől eltérő szabályozásokra az eltérő gazdasági és technikai háttér, valamint a tervutasításos rendszer miatt volt szükség. A FÁK vasútjaival kétoldalú megállapodás alapján továbbra is az SZMG SZ szabályai kerülnek alkalmazásra.

Összefoglalás

A vasútüzem sajátosságai miatt olyan jogszabályi előírásokat figyelhetünk meg, amelyek csak a vasúti árufuvarozást jellemzik. Bizonyos értelemben bonyolultabb a fuvarozási szerződések megkötése, kötöttebbek az előírások. A fuvarfeladatok jogszabályoknak megfelelő lebonyolításához a rendelet pontos ismerete és nagy gyakorlat szükséges. A belföldi fuvarozások lebonyolításához a 32/2009. (II. 19.) Korm. rendelet ismerete szükséges. Amennyiben a vállalkozás részt kíván venni a nemzetközi árufuvarozásokban is, úgy a CIM/COTIF egyezmény illetve a FÁK országok tekintetében az SZMG SZ megállapodás illetve az itt nem részletezett egyéb kétoldalú megállapodásokat is tanulmányozni kell.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat Mikor jön létre a fuvarozási szerződés a vasúti társaság és a feladó között? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. A megrendelés írásban történő feladásakor
2. Ha a vasúti társaság a megrendelést visszaigazolja
3. Csak akkor, ha az árut átveszik fuvarozásra

2. feladat Vasúti fuvarozás esetén hol történik az áru átvétele? Húzza alá a helyesnek gondolt választ!

1. Az áru átvétele csak a vasúttársaság szolgálati helyein történik
2. Az áru átvétele mindig a feladónál történik
3. Az áru átvétele általában a vasúttársaság szolgálati helyein történik, de iparvágányos kiszolgálás esetén lehetséges a feladónál is

3. feladat Megválaszthatja-e a fuvarozás útvonalát az áru feladója? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. Igen, az ő kötelezettsége az áru fuvarozási útvonalát meghatározni
2. Nem, az útvonalat a vasúti fuvarozó választhatja meg.

3. Az útvonalat általában a vasúti fuvarozó választhatja meg, de a feladó kérheti, hogy az árut mely útvonalon fuvarozza

4. feladat Kit kell értesítenie a vasúti fuvarozónak a küldemény megérkezésekor? Húzza alá a helyesnek gondolt választ!

1. A küldemény feladóját
2. A küldemény címzettjét
3. A küldemény címzettjét és a feladóját is

5. Mire vonatkozik a CÍM/COTIF egyezmény? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. Az áruk vasúti fuvarozására
2. Az áruk nemzetközi vasúti fuvarozására
3. Az áruk belföldi fuvarozására

MEGOLDÁSOK

1. feladat

1. A megrendelés írásban történő feladásakor
2. Ha a vasúti társaság a megrendelést visszaigazolja
3. Csak akkor, ha az árut átveszik fuvarozásra

2. feladat

1. Az áru átvétele csak a vasúttársaság szolgálati helyein történik
2. Az áru átvétele mindig a feladónál történik
3. Az áru átvétele általában a vasúttársaság szolgálati helyein történik, de iparvágányos kiszolgálás esetén lehetséges a feladónál is

3. feladat

1. Igen, az ő kötelezettsége az áru fuvarozási útvonalát meghatározni
2. Nem, az útvonalat a vasúti fuvarozó választhatja meg.
3. Az útvonalat általában a vasúti fuvarozó választhatja meg, de a feladó kérheti, hogy az árut mely útvonalon fuvarozza

4. feladat

1. A küldemény feladóját
2. A küldemény címzettjét
3. A küldemény címzettjét és a feladóját is

5. feladat

1. Az áruk vasúti fuvarozására
2. Az áruk nemzetközi vasúti fuvarozására
3. Az áruk belföldi fuvarozására

VÍZI ÁRUFUVAROZÁS

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A vízi áruszállítást – hasonlóan a vasúti áruszállításhoz – elsősorban tömegáruk nagy távolságra történő továbbítására célszerű igénybe venni. Ez abban az esetben előnyös, ha az áruk eljutási ideje viszonylag hosszú lehet.

Előnyei:

- A többi közlekedési alágazathoz képest a legkisebb a szállítás fajlagos energiaigénye, ezért viszonylag olcsó, így a belvízi hajózás a vasút fő versenytársát jelentheti a tömegáru-szállítás területén.
- A többi közlekedési alágazathoz képest a legkisebb a környezetkárosító hatása.
- Minden árufajta szállítására alkalmas.

Hátrányai:

- Viszonylag hosszú az áruk eljutási ideje
- A feladó és a címzett közötti közvetlen szállítási kapcsolatok kialakítására általában nem alkalmas, az áruk közúti és /vagy vasúti felfuvarozására és ebből következően többszöri átrakására és esetleg közbenső tárolására van szükség.
- A szállítási határidők átlagos időjárási viszonyok mellett betarthatók, de akadályozó tényezőt jelenthet pl. a túl magas vagy a túl alacsony vízállás, vagy téli időszakban a befagyás, illetve jégzajlás.
- A többi közlekedési alágazathoz képest – különösen tengeri áruszállítás esetén – az áruigénybevételek jelentősek a szállítás közben (mechanikai hatások, klimatikus hatások okozta igénybevételek). Így fokozott figyelmet kell fordítani az ilyen igénybevételekre érzékeny áruk csomagolására. Az ún. "tengerbiztos" csomagolások viszont jelentős költségtöbbletet okozhatnak.

4. ábra Folyami bárka¹⁰

SZAKMAI INFFORMÁCIÓTARTALOM

TÁJÉKOZÓDÁS EGY FOLYAMI ÁRUFUVAROZÁSSAL FOGLALKOZÓ IRODÁBAN

Ön egy folyami áru fuvarozással foglalkozó cégnél ügyintézőként dolgozik. Irodájukat felkeresi egy leendő ügyfél, aki folyami úton szeretne gabonát fuvaroztatni Németországba. Érdeklődik Önnél a fuvarozás feltételeiről. Elsősorban az érdeklí, hogy őt mint az áru feladóját milyen kötelezettségek terhelik és milyen jogok illetik meg. Kérdéseire a válaszokat a 2005. évi CXLI. törvény¹¹ ismeretében tudja megadni.

VÍZI ÁRUFUVAROZÁSRA VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK

A 2005. évi CXLI törvény a Budapesten, 2001 június 22-én kelt „Budapesti Egyezmény a Belvízi Áru fuvarozási Szerződésről (CMNI)” egyezményt hirdeti ki. Általános részében (I. fejezet) az alkalmazási területet és a törvényben használt fogalmakat tartalmazza.

¹⁰ Forrás: www.hotdog.hu (letöltve: 2010-10-23)

¹¹ 2005. évi CXLI. törvény a belvízi áru fuvarozási szerződésről szóló Budapesti Egyezmény (CMNI) kihirdetéséről

A II. fejezetben találjuk a szerződő felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó rendelkezéseket. Az alkalmazás szempontjából igen lényeges, hogy a feladók és a fuvarozók is pontosan ismerjék a lehetőségeket.

Az áru átadás és kiszolgáltatása

Az áru átadása és kiszolgáltatása más megállapodás hiányában a hajón történik. A fuvarozó maga választhatja meg a hajót, de figyelemmel kell lennie az áru sajátosságaira. Az áru berakása a feladó kötelezettsége, de a megfelelő feltételeket a fuvarozónak kell biztosítania. A fuvarozó a fuvarfeladat elvégzéséhez más fuvarozót (fuvarozókat) is igénybe vehet, de a teljes fuvarozás lebonyolításáért ő felel.

A feladó kötelezettségei és felelőssége

Az Egyezmény 6. cikke pontosan meghatározza, hogy a feladónak milyen kötelezettségei vannak. Ennek értelmében a feladó köteles:

- megfizetni a fuvarozási szerződésben meghatározott összegeket
- köteles közölni az árura vonatkozó adatokat
- át kell adnia az áru kísérő okmányait
- biztosítania kell a szükség esetén a megfelelő csomagolást illetve az áru megjelölését.

A feladó felelős azért, ha az árut kísérő okmányok nem megfelelően lettek kitöltve illetve pontatlanok. Különösen fontos a helyes árumegjelölés és az okmányok pontos kitöltése, ha veszélyes vagy környezetszennyező anyagot szállítanak.¹²

Az áru kiszolgáltatása

A fuvarozó a rendeltetési kikötőben az árut a fuvarokmányokban megjelölt címzettnek szolgáltatja ki. A címzett felel a fuvardíj és az árut terhelő egyéb követelések megfizetéséért illetve közös hajókár esetén a hozzájárulásért.

Fuvarokmányok

A fuvarokmányok kitöltése a fuvarozó feladata, amely eredeti példányát alá kell írnia. A fuvarokmány bizonyítja a fuvarozási szerződés létrejöttét. Az Egyezmény pontosan meghatározza, hogy a fuvarokmánynak milyen adatokat kell tartalmaznia. A fuvarokmányokba a fuvarozó fenntartásokat jegyezhet be (pl. ha a feladó által megadott adatok pontatlanok, az azonosító jelölések nem jól olvashatóak stb.). Fuvarokmány lehet fuvarlevél, hajórajegy vagy más egyéb, a kereskedelmi gyakorlatban elfogadott okmány.

Az áruval való rendelkezés joga

¹² Lásd az Egyezmény 7. cikkében

Az áru feletti rendelkezési jogot a feladó gyakorolja mindaddig, amíg az áru kiszolgáltatása nem történik meg. A pontos feltételeket a jogszabály rögzíti.

A fuvarozó felelőssége

Az árukárért a fuvarozó az átvételtől a kiszolgáltatásig felel, természetesen lehetnek olyan körülmények, amelyek mentesítik ez alól a felelősség alól. Ugyancsak felelős alkalmazottai és megbízottai cselekedeteiért (pl. a hajó személyzete, rakodó személyzet stb.). Vannak olyan sajátos körülmények, amelyek különösen mentesítik a felelősség alól a fuvarozót, ezek a 18. cikkben tételesen felsorolásra kerültek.

A kárbejelentési igény

Amennyiben a címzett az áru átvételekor hiányosságot, sérülést észlel, fenntartással élhet. Ha a sérülés, hiány nem ismerhető fel a kiszolgáltatáskor, akkor legkésőbb 7 napon belül írásba foglalt fenntartással élhet a címzett.

A szerződésből származó követelések a kiszolgáltatástól számított egy év elteltével évülnek el.

Összefoglalás

A leendő ügyfél számára az a törvény ismeretében az alábbi választ adhatja:

"A feladó köteles megfizetni a fuvarozási szerződés alapján esedékes összegeket.

2. A feladó köteles a fuvarozóval a továbbítandó árura vonatkozóan az áru átadása előtt írásban közölni a továbbítandó áru alábbi adatait:

- a) az áru méretei, darabszáma, vagy súlya és fajlagos rakodási térfogata;
- b) az áru azonosításához szükséges jelölések;
- c) az áru természete, jellegzetességei és tulajdonságai;
- d) az áru vám- vagy egyéb hatósági kezelésére vonatkozó utasítások;
- e) a fuvarokmányban feltüntetni szükséges, egyéb adatok.

Ezen túlmenően az áru átadásakor a feladó köteles a fuvarozónak minden szükséges kísérő okmányt is átadni.

3. Ha az áru természete ezt igényli, a feladó – figyelembe véve a kikötött szállítási műveleteket – köteles az árut úgy csomagolni, hogy annak elvesztését vagy megsérülését a fuvarozó a fuvarozó által történő átvételtől kiszolgáltatásáig megelőzze, és hogy az a hajóban vagy más áruban ne okozzon kárt. Attól függően, hogy a fuvarozásra vonatkozóan miben állapodtak meg, a feladó köteles továbbá gondoskodni megfelelő megjelölésről az irányadó nemzetközi vagy nemzeti előírások szerint, vagy ilyen előírások hiányában a belvízi hajózásban általánosan elfogadott szabályoknak és gyakorlatnak megfelelően.

4. A fuvarozóra háruló kötelezettségekre is figyelemmel, a feladó köteles az árut a belvízi hajózási gyakorlatnak megfelelően berakni, elrendezni és rögzíteni, ha a fuvarozási szerződés másként nem rendelkezik."¹³

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Olvassa el a 2005. évi CXLI. törvény III. fejezetének 11. és 13. cikkét. A tanulmányozott jogszabályrészlet alapján próbálja meghatározni, hogy mi a különbség és mi az azonosság a fuvarlevél és a hajórakjegy között. Megállapításairól készítsen összefoglalót PowerPoint bemutatóval néhány dia felhasználásával és az elkészített munkát mutassa be társainak

2. Keressen az Interneten olyan vállalkozásokat, amelyek vízi áru fuvarozással foglalkoznak. Készítsen számítógépen írásos összefoglalót, amelyben bemutatja ezeket a vállalkozásokat

3. A Központi Statisztikai Hivatal honlapján keressen adatokat a magyarországi belvízi hajózás szállítási teljesítményére vonatkozóan, 10 évre visszamenőleg. Az adatokat foglalja Excel táblázatba és készítsen diagramokat

4. Keressen az Internet használatával áru fuvarozást lebonyolító kikötőket. Lehetőség szerint – tanári segítséggel – szervezzenek üzemlátogatást valamelyik kikötőbe. Figyeljék meg a ki- és berakodást, az áru tárolási módját és az alkalmazott anyagmozgató eszközöket. A látogatásról készítsenek írásos beszámolót

¹³ 2005. évi CXLI. törvény a belvízi áru fuvarozási szerződésről szóló Budapesti Egyezmény (CMNI) kihirdetéséről II. fejezet 6. cikk

5. ábra Szabadkikötő, Budapest¹⁴

¹⁴ Forrás: www.bszl.hu (letöltve: 2010-10-24)

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat Vízi áru fuvarozás esetén hol történik az áru átvétele az egyezmény szerint? Húzza alá a helyesnek gondolt választ!

1. Az áru átvétele csak a hajón történik
2. Az áru átvétele általában a hajón történik, de más megállapodás is köthető.
3. Az áru átvétele csak a kikötői raktárban történhet

2. feladat Kinek a kötelezettsége az áru hajóba történő berakodása az egyezmény szerint? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. A feladó
2. A fuvarozó
3. A címzett által megbízott szállítómányozó

3. feladat Az egyezmény szerint kinek a kötelezettsége a fuvarlevél kitöltése? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. A feladó
2. A fuvarozó
3. Bármelyikük kitöltheti a fuvarlevelet

4. feladat Ki felel a fuvarozás során keletkezett árukárért? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. A fuvarozó
2. A hajó kapitánya és személyzete

5. feladat Mikor évülnek el a szerződésből származó követelések? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. Az áru átvételétől számítva 1 év elteltével
2. Az áru kiszolgáltatásától számítva 1 év elteltével
3. Az áru kiszolgáltatásától számítva 5 év elteltével

MEGOLDÁSOK

1. feladat Vízi áru fuvarozás esetén hol történik az áru átvétele az egyezmény szerint? Húzza alá a helyesnek gondolt választ!

1. Az áru átvétele csak a hajón történik
2. Az áru átvétele általában a hajón történik, de más megállapodás is köthető.
3. Az áru átvétele csak a kikötői raktárban történhet

2. feladat Kinek a kötelezettsége az áru hajóba történő berakodása az egyezmény szerint? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. A feladóé
2. A fuvarozóé
3. A címzett által megbízott szállítmányozóé

3. feladat Az egyezmény szerint kinek a kötelezettsége a fuvarlevél kitöltése? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. A feladóé
2. A fuvarozóé
3. Bármelyikük kitöltheti a fuvarlevelet

4. feladat Ki felel a fuvarozás során keletkezett árukárért? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. A fuvarozó
2. A hajó kapitánya és személyzete

5. feladat Mikor évülnek el a szerződésből származó követelések? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. Az áru átvételétől számítva 1 év elteltével
2. Az áru kiszolgáltatásától számítva 1 év elteltével
3. Az áru kiszolgáltatásától számítva 5 év elteltével

LÉGI ÁRUFUVAROZÁS

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A légi áruszállítást elsősorban akkor érdemes igénybe venni, ha kis mennyiségű ugyanakkor tömegesre számítva nagy értékű árukat kell nagy távolságra, gyorsan eljuttatni. Ilyen áruk a gyorsan romló áruk (pl. primőr gyümölcsök, zöldségek, vágott virág), sürgősen beszerzendő pótalkatrészek, gyógyszerek, ékszer, szőrmék stb.

Előnyei:

- Nagy szállítási távolságok esetén viszonylag rövid az áruk eljutási ideje
- A többi közlekedési alágazathoz képest viszonylag kicsi az árukat érő igénybevétel, ezért viszonylag kicsi a csomagolás költségigénye is
- A szállítási határidők jól betarthatók

Hátrányai

- Csak bizonyos áruk esetén vehető számításba, mert általában kiesnek a légi áruszállítás köréből az ömlesztett tömegáruk, valamint a nagytömegű, terjedelmes darabáruk. Viszonylag széles a légi szállításból kizárt áruk köre is (pl. a gyúlékony anyagok, a robbanóanyagok, a lőfegyverek és lőszer stb.)
- Az áruk repülőterre való fel-, illetve elfuvarozására és emiatt gyakran többszöri átrakására, átmeneti tárolására van szükség, ami jelentős mértékben megnövelheti az áruk eljutási idejét
- A többi közlekedési alágazathoz képest a legnagyobb a szállítás fajlagos energiaigénye, ezért viszonylag magasak a fuvardíjak

6. ábra Légi áru fuvarozás¹⁵

ÜGYFÉLTÁJÉKOZTATÁS EGY LÉGI ÁRUFUVAROZÓ IRODÁBAN

Ön egy légi fuvarozással foglalkozó vállalkozás alkalmazottjaként az áru fuvarozással kapcsolatos szerződések lebonyolításáért felelős. Egy gyógyszergyártó cég képviselője jelentkezik Önnél, mert Franciaországba szeretnének oltóanyagot eljuttatni légi úton. Az Ön feladata, hogy a leendő ügyfél számára a fuvarozási szerződésről tájékoztatást adjon a légi áru fuvarozásról szóló jogszabályok ismeretében.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

LÉGI ÁRUFUVAROZÁSRA VONATKOZÓ JOGSZABÁLY

A légi áru fuvarozási szerződés – melynek alanyai a fuvarozó és a fuvaroztató – jogi hátterét a Varsói Egyezmény és a légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény adja. Magyarországon a légi fuvarozást a 26/1999. (II.12) Kormányrendelet szabályozza. Ez a jogszabály összhangban van a nemzetközi előírásokkal és ezen rendelkezés alapján készülnek a hazai fuvarozók üzletszabályzatai ill. fuvarozási feltételei.

A fuvarozási szerződés

A rendelet meghatározása szerint: "A fuvarozási szerződés alapján a fuvarozó díjazás ellenében a küldeményt az indulási repülőtérrel az érkezési repülőtérre továbbítja, és kiszolgáltatja"¹⁶

¹⁵ Forrás: www.belspedteam.hu (letöltve:2010-10-23)

¹⁶ 26/1999. (II. 12.) Korm. rendelet a légi áru fuvarozás szabályairól 2.§ (1) bekezdés

A fuvarlevél

Fuvarozáskor fuvarlevelet állítanak ki, amelyek kötelező adattartalmát a jogszabály rögzíti (a légi áru fuvarozással foglalkozó vállalkozások általában saját fuvarlevél formátumot használnak).

A fuvarozás teljesítése

A feladó megválaszthatja a fuvarozás útirányát, az adott szállítmány részletekben való továbbítása esetén a sorrendet. A fuvarozó a választott útiránytól üzemkörében felmerült okból eltérhet. A fuvarozó végzi a légi járműbe való be- és kirakást.

A küldemények tartalma nem lehet olyan, amelynek fuvarozását jogszabály, hatósági rendelkezés tiltja. Ezen túlmenően a légi áru fuvarozást végző fuvarozó üzletszabályzata határozza meg illetve korlátozhatja a szállítható tárgyak körét. Ugyancsak az üzletszabályzatban rögzíthetik a fuvarozandó tárgyak csomagolására vonatkozó előírásokat.

A küldemény kiszolgáltatása

A fuvarozó a küldemény megérkezéséről a címzettet értesíti. A küldemény átvételekor a címzett a küldeménnyel együtt a fuvarlevél megfelelő példányát is megkapja.

A szerződés módosítás és megszűnése

A fuvarozási szerződés módosításakor új fuvarlevelet kell kiállítani. Az utólagos rendelkezés pontos feltételeit az üzletszabályzatban határozzák meg. A fuvarozó az utólagos rendelkezést nem köteles végrehajtani, ha az számára hátrányt jelent.

A fuvarozó felelőssége

"A fuvarozó köteles jegyzőkönyvet felvenni, és a feladó és/vagy a címzett rendelkezésére bocsátani, ha észleli, hogy a küldemény hiányos vagy sérült, továbbá, ha a küldeményt a fuvarozó nem tudja kiszolgáltatni a szerződésben meghatározott határidőben."¹⁷

Összefoglalás

A fuvarozásra vonatkozó jogszabály lehetővé teszi a leendő ügyfél számára az oltóanyag légi úton való fuvarozását. A légi fuvarozó társaság üzletszabályzatát kell pontosan tanulmányozni az áru csomagolására, a fuvardíjakra és az egyéb feltételekre vonatkozóan.

¹⁷ 26/1999. (II.12) Kormányrendelet 17. § (1) bekezdése

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Keressen az Interneten olyan vállalkozásokat, amelyek légi áru fuvarozással foglalkoznak. Készítsen számítógépen írásos összefoglalót, amelyben bemutatja ezeket a vállalkozásokat.

A Központi Statisztikai Hivatal honlapján keressen adatokat a magyarországi légi áruszállítási teljesítményére vonatkozóan, 10 évre visszamenőleg. Az adatokat foglalja Excel táblázatba és készítsen diagramokat, amelyek ábrázolják a teljesítmények alakulását.

Látogasson el az Internet <http://www.malev.hu/Root/MalevDocuments/Cargo/cargo-uzletszabalyzat.pdf> oldalra. Tanulmányozza az üzletszabályzat "1. Fogalmak" részét. Keresse ki az alábbi fogalmak értelmezését: fuvarozó, feladó, áru, értékűküldemény, címzett, küldemény. Készítsen fogalomgyűjteményt, amelyben a fogalmakra példát is keres.

Látogasson el az Internet <http://www.malev.hu/Root/MalevDocuments/Cargo/cargo-uzletszabalyzat.pdf> oldalra. Tanulmányozza az üzletszabályzat "6. A fuvardíj" részét. Állapítsa meg, hogy az üzletszabályzat milyen küldemények fuvarozása esetén nem engedi meg a címzett általi utólagos díjfizetést (Charges Collect). Beszéljék meg társaival, hogy mi lehet ennek az oka. Szükség esetén kérjenek segítséget tanáruktól.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat Az alábbiakban felsorolt árukat nemzetközi forgalomban szeretnék továbbítani. Húzza alá azokat az árukat, amelyeket célszerű légi úton fuvarozni!

Búza, mérőműszer mintaküldemény, gyógyszer, vasérc, festmény, háztartási vegyszerek, bútorok lapraszerelt kivitelben, vágott virág

2. feladat Kinek a kötelezettsége az áru berakása a légi járműbe? A helyesnek gondolt választ húzza alá!

1. A fuvarozóé

2. A feladóé

3. Feladat Soroljon fel 3 olyan áruféleséget, amelyeket légi úton nem lehet továbbítani. Válaszát írja az alábbi üresen hagyott mezőbe!

4. feladat Írja az üresen hagyott mezőbe, hogy mikor kell a fuvarlevelet kitölteni!

MUNKANYELV

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Búza, mérőműszer mintaküldemény, gyógyszer, vasérc, festmény, háztartási vegyszerek, bútorok lapraszerelt kivitelben, vágott virág

2. feladat

1. A fuvarozóé

2. A feladóé

3. Feladat

Lőfegyver, lőszer, robbanóanyag,

4. feladat

A fuvarozás megkezdése előtt illetve fuvarozás közben, ha szerződésmódosítás történt.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Erdélyi Kálmán – Nikischer József – dr. Tátrai Anna: Nemzetközi szállítmányozás – első kötet Magyar Közlekedési Kiadó, Budapest 2002

Nyakasné dr. Tátrai Judit Szállítmányozás II. UNIVERSITAS–GYŐR Kht., Győr 2006

dr Tátrai Anna: Szállítmányozási jog Hunfalvy Kiadó, Budapest 2001

Internetes oldalak:

www.magyarország.hu

www.malev.hu

www.logsped.hu

www.portofbudapest.hu

www.railcargo.hu

AJÁNLOTT IRODALOM

Szállítmányozási esettanulmányok Szókratész Külgazdasági Akadémia, Budapest 2002

dr. Tátrai Anna: Nemzetközi fuvarozás és szállítmányozás Hunfalvy Kiadó, Budapest 2001

A(z) 0663–06 modul 006–os szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 841 01 0010 52 01	Közúti közlekedésüzemvitel-ellátó
52 841 01 0010 52 02	Légi közlekedésüzemvitel-ellátó
52 841 01 0010 52 03	Szállítmányozási ügyintéző
52 841 01 0010 52 04	Vízi közlekedésüzemvitel-ellátó
52 841 01 0100 33 01	Menetjegyellenőr
52 841 01 0100 52 01	Menetjegypénztáros

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

9 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató